

DE DODEN

PRATEN

DE DONKERE
WERELD
VAN EEN
WETSDOKTER

Werner Jacobs & José Masschelin

Manteau

Inhoud

Voorwoord	5
Inleiding	7
In de schaduw van de dood	12
Recht op vergetelheid	14
Schoonheid van de dood	15

Deel I

Wetsarts bewijst misdaad

1. Keurig gezin	19
2. Er zit een gaatje in zijn hoofd	29
3. Groene man in zetel	35
4. Demonen in haar buik	42
5. B1 en B2	54
6. Vermiste peuter	64
7. Afgelegd met voile	76
8. Moord en doodslag op zeeschepen	84
9. Zatte Swa	91
10. Grenslijk	101
11. Moord zonder lijk	108

Intermezzo

1. Wetsgeneeskunde. Sprong van de middeleeuwen naar de eenentwintigste eeuw	119
2. Wiegendoed bestaat (bijna) niet	133

Deel II

Zeer verdacht, maar geen misdrijf

1. Veegwagentje	143
2. Cuttermes, houtzaag en enorm veel bloed	150
3. Dood en poedelnaakt onder de kast	159
4. Satanische moord in homomilieu	166
5. De riek	171
6. Dode boer in stal	178
7. Seksmoord op het kerkhof	182
8. Draadstaalfabriek	189
9. Barbecue voor huis met lijk	197
Nawoord	204
Dankwoord	207

Voorwoord

*In de duistere wereld van de forensisch patholoog.
Vergeet CSI, zo is het echt.*

Pathologie (Oudgrieks: *παθολογία* [pathologia]: bestudeert het ontstaan en het verloop van ziektes. Als zodanig is het een onderdeel van de geneeskunde.

Ik kwam voor het eerst in contact met de bijzondere wereld van de pathologie aan het einde van mijn tweede kandidatuur geneeskunde. Ik werkte toen mee aan een onderzoeksproject naar een van de kwaadaardigste tumoren bij de mens: het maligne mesothelioom (oftewel kwaadaardige borstvlieskanker). Kijkend door de microscoop zag ik de geneeskunde tot leven komen. Ik leerde er de fundamenteën van de moderne artseneij: ontsteking, tumor-groei en uitzaaiingen, stolling en trombose, infarct en regeneratie. Pathologie was zeker geen ‘dode’ tak van de geneeskunde. De meeste artsen leren geneeskunde aan het ziekenhuisbed. Ik leerde geneeskunde door de microscoop en aan de sectietafel. Ik leerde hoe de dode zijn verhaal nog een laatste keer kon vertellen. *To speak for the dead to protect the living.*

Forensisch (Latijn: van *forum*, de openbare plaats waar recht werd gesproken): tak van het wetenschappelijk onderzoek die helpt bij het opsporen van daders of oorzaken van (mogelijke) misdrijven op basis van wetenschappelijke bewijsvoering.

Toen ik mijn doctoraal proefschrift verdedigde in 1998 zei een oude hoogleraar pathologie tegen mij: ‘Werner, ik snap echt niet waarom je per se forensische pathologie wilt doen. Jouw toekomst ligt in de academische pathologie.’ Maar ik ging niet werken in een hightech laboratorium maar op straat, in drugs- en kraakpanden, het lijkenhuisje en bij massarampen en massagraven. De lijkschouwer, *doctor death*, *den dokter van de dooien*, Sherlock Holmes, dat zijn de onvermijdelijke roepnamen van de wetsdokter.

De speurtocht naar de omstandigheden van en de laatste minuten voor iemands overlijden, het zoeken naar de microsporen die de dader op het slachtoffer heeft achtergelaten, de identificatie van onbekende personen, dat is de queeste van de forensisch patholoog.

Werner Jacobs

Inleiding

Professor dr. Werner Jacobs, aan wiens werk dit boek is opgehangen, is de grote baas van de dienst Gerechtelijke Geneeskunde van het Universitair Ziekenhuis Antwerpen. Als forensisch patholoog onderzoekt hij al ruim twintig jaar de lichamen van mensen die in verdachte omstandigheden letsels opliepen en/of in onduidelijke omstandigheden om het leven kwamen. Met zijn team haalt hij nu vlot een gemiddelde van 250 autopsies per jaar. In opdracht van het gerecht zoekt hij niet alleen naar de doodsoorzaak, maar probeert hij ook te achterhalen hoe die mensen aan hun einde zijn gekomen en wie daarvoor verantwoordelijk is. Is er een misdrijf mee gemoeid, wat zijn de sporen die naar de dader kunnen leiden en hoe ging die laatste te werk? De professor vindt geen rust voordat hij een antwoord op deze vragen gevonden heeft. Telkens opnieuw.

De moord op veearts-keurder Karel Van Noppen (1995) was zijn eerste grote zaak. Daarna werkte hij mee aan de onderzoeken naar de misdaden van de racistische moordenaar Hans Van Themsche, massadoder Kim De Gelder en seriemoordenaar Ronald Janssen. Hij werkte eveneens in tal van minder mediagenieke gerechtelijke dossiers. Het zijn er intussen zoveel dat hij zelf een beetje de tel is kwijtgeraakt. Werner Jacobs is dus niet de eerste de beste.

De wetsdokter/wetsgeneesheer/wetsarts/politiearts – aan titels geen gebrek – draagt in hoge mate bij tot de waarheidsvinding in gerechtelijke onderzoeken. De kwaliteit van onze rechtspraak is direct afhankelijk van de deugdelijkheid van de bewijsvoering. Zonder degelijk werk van experts tasten rechters in veel zaken in het duister en zijn de vonnissen daar ook naar. Hoe geavanceerder de samenleving, hoe ingewikkelder het oplossen van misdrijven wordt.

Het belang van het werk van doortastende gerechtsdeskundi-

gen en rechercheurs wordt pas echt duidelijk als misdaaddossiers in de soep draaien. In onze rechtspraak ontbreekt het helaas niet aan voorbeelden van desastreuse processen waarbij vooral knullige bewijsvoering de hele zaak in de war stuurde, en verdachten en/of slachtoffers en nabestaanden zwaar onrecht werd aangedaan. Twee gevallen ter illustratie.

In Gent werd in 2010 Olav Herreman vrijgesproken bij gebrek aan bewijs. Het gerecht had niet minder dan vijftien jaar nodig om deze jongeman voor het assisenhof te brengen op verdenking van moord op de zeventienjarige Joke Van Steen. Het dossier dat speurders en klungelende experts in dit moordonderzoek bij elkaar puzzelden, bleek tijdens het proces één groot nest waarin een kat haar jongen niet vond. Het ontlokte de openbare aanklager, die normaal een straf rekwireert tegen de beschuldigde, de volgende opmerking: 'De speurders hebben in dit dossier vijftien jaar lang geploeterd als flandriens in Parijs-Roubaix.' Tegen de jury zei hij: 'Ik moet u adviseren de beschuldigde vrij te spreken.' Wat ook gebeurde. Het gerecht gaf daarna schoorvoetend toe dat door het slecht gevoerde moordonderzoek maar liefst tien jaar van het leven van de beschuldigde werd verwoest, maar een gepaste schadevergoeding kreeg de man niet. De ware dader loopt nog vrij rond. De familie van het vermoorde meisje weet na al die jaren nog steeds niet wie haar zo brutaal uit het leven wegrukte, en waarom. Rouwen hebben ze nooit gekund, want ze hebben nooit afscheid kunnen nemen.

Recenter, in 2016, liep het ook helemaal fout met het onderzoek tegen de Waalse politicus Bernard Wesphael, die beschuldigd werd van doodslag op zijn vrouw Véronique Piroton, in oktober 2013 in een hotelkamer in Oostende. Na een vluchtig onderzoek, in de uren na de vondst van het lichaam van de vrouw, besloot het parket in Brugge dat ze was overleden door verstikking. De twee echtelieden hadden die avond allebei stevig aan de fles gezeten en tijdens de dronkenmansruzie die daarop volgde zou de politicus in een vlaag van jaloezie zijn vrouw gesmoord hebben met een

kussen. Wesphael, die vanaf minuut één in alle toonaarden ontkende, werd tien maanden lang in voorhechtenis gehouden. De speurders werkten ruim twee jaar aan een strafdossier dat bulkte van de onzekerheden. Drie jaar na de feiten verscheen de politicus voor het assisenhof van Bergen. Ook daar moest de openbare aanklager met het schaamrood op de wangen toegeven dat hij 'al betere politierapporten' had gelezen. Dat was zoveel zeggen als: 'Er is twijfel, spreek deze man vrij.' Zo geschiedde ook, maar het leven van Wesphael, en zeker dat van de groene politicus Wesphael, is door het rammelende moordonderzoek onherstelbaar naar de haaien. De familie van de dode vrouw zal allicht nooit te weten komen hoe ze in die sombere nacht aan haar einde is gekomen in de beslotenheid van een hotelkamer.

Er is gelukkig ook goed nieuws. In mijn lange carrière als gerechtsjournalist heb ik tijdens processen ook zeer veel strafonderzoeken gezien waarin speurders en experts uitmuntend werk leverden, het verschil maakten en onomstotelijk de waarheid konden aantonen. Werner Jacobs behoort ongetwijfeld tot de categorie van deskundigen op wie rechters kunnen bouwen. Experts zijn bakens in een rechtsgang die, veel meer dan vroeger, onder druk staat van de zinderende publieke opinie, uitgedragen door de media.

Werner Jacobs kan als forensisch patholoog gewicht in de weegschaal van Vrouwe Justitia leggen, en de balans naar de ene of de andere kant laten doorslaan. Dé standaard bij elk onderzoek is de autopsie, of de inwendige lijkschouwing. Hij voert die het liefst uit in ideale omstandigheden, in de kille en doodse stilte van het mortuarium en onder helder licht op de obductie- of sectietafel. Gewapend met een scalpel, pincet en een elektrische zaag opent hij de lichamen nauwlettend. Hij speurt naar letsels, soms minuscuul en diep verborgen in het lichaam, analyseert en concludeert. In elk autopsierapport streeft hij naar de wetenschappelijk meest verantwoorde verklaring voor de dood, de manier waarop die persoon is gestorven en, in het geval van een misdaad, de mo-

dus operandi van de dader. Zoals een componist sleutelt hij net zo lang en gedreven aan zijn partituur tot ze klopt. Rechters die van deze wetsarts een verslag ontvangen, komen te weten hoe ernstig de gepleegde feiten zijn en hoe gevaarlijk de beklagde is. Onmisbaar om te kunnen oordelen over schuld en boete.

Voor dit boek selecteerde professor Werner Jacobs twintig uiteenlopende en zeer beklijvende cases uit zijn lange carrière. Ze illustreren hoe hij werkt, nadenkt, twijfelt, opnieuw begint en uiteindelijk beslissingen neemt. De wereld van een forensisch patholoog bestaat niet uit eentjes en nulletjes, zoals de informatica, maar zeer vaak duiken onzekerheden en dwaalsporen op. De professor begrijpt de kunst om de mist te laten verdwijnen.

De doden praten bestaat uit twee delen. In het eerste leest u hoe de wetsarts tijdens de autopsie forensische bewijzen verzamelt die aantonen dat het slachtoffer wel degelijk gedood werd door tussenkomst van een derde persoon, en er bijgevolg sprake is van een misdrijf. In het tweede deel beschrijft hij een aantal verdachte overlijdens en hoe hij erachter kwam dat deze mensen op een heel andere manier stierven dan aanvankelijk werd gedacht. Tussen de meeslepende verhalen door doet de wetsarts bij wijze van intermezzo uit de doeken hoe de wetsgeneeskunde in ons land geëvolueerd is. Terwijl in het buitenland, en zeker in de Angelsaksische landen, de forensische geneeskunde kort na de Tweede Wereldoorlog vorm kreeg, wordt deze discipline in België pas sinds ruim tien jaar professioneel benaderd. Werner Jacobs leverde hieraan een belangrijke bijdrage.

Door zijn levenswerk kan de professor de spannende verhalen als geen ander aan elkaar rijgen, maar ongevoelig is hij er gelukkig niet door geworden. Hij is geen ijzervreter. Er zijn dingen die nooit wennen, zo leren we uit zijn getuigenis. Als de politie naar zijn autopsiezaal komt met het lichaampje van een jong kind dat door zijn vader of moeder werd gefolterd en/of gedood, wordt hij telkens opnieuw stil. Hij kan ook mijmeren over het droevige en

eenzame levenseinde van verslaafden aan alcohol of drugs. Op zijn autopsietafel ziet hij wat roesmiddelen kunnen aanrichten.

De bekende wetsarts werkt voor het gerecht en wordt erdoor betaald, maar een slaafse dienaar van Justitie is hij allerminst. Hij vertelt lang niet altijd wat de magistratuur graag van hem had gehoord.

Ook over een bijzonder triest fenomeen als wiegendood heeft Werner Jacobs een afwijkende maar wetenschappelijk onderbouwde mening. Na onderzoek komt hij eveneens tot opmerkelijke cijfers over het aantal moorden en doodslagen die jaarlijks in ons land gemist worden omdat het gerecht niet altijd een beroep doet op opgeleide wetsartsen in gevallen waar dat wél zou moeten gebeuren.

De deskundigheid van forensische experts verdient niet alleen ons aller diepste respect, ze moet ook keurig worden betaald door Justitie. Huidig minister van Justitie Koen Geens heeft gelukkig inspanningen gedaan om de betalingsachterstand weg te werken na het wanbeleid van zijn voorgangers op dat vlak. Een collega-expert van Jacobs drukt het zo uit: 'We zijn eerder mannen met een roeping. Voor het geld hoeven we het niet te doen.'

Dat een wetsarts bijzonder werk doet, is een understatement van formaat. Niemand maakt meer dan lijkschouwers kennis met de donkerste krochten van de menselijke ziel. Ze kunnen de doden laten spreken. Sterker nog: een goede wetsarts kan een dode veel meer laten vertellen over zijn leven en zijn einde dan die laatste zelf had gekund, of misschien gewild. Welkom in deze duisternis!

José Masschelin

In de schaduw van de dood

Een wetsarts voert obducties uit (inwendig en uitwendig onderzoek), stelt diagnoses en rapporteert aan politie en justitie. Ja, wetsdokter of forensisch patholoog, het blijft een speciale, om niet te zeggen 'aparte' job. En Werner Jacobs is dan ook nog eens een heel bijzondere man.

Ik ben door mijn werk bij de Cel Vermiste Personen van de federale politie heel vaak de bevoorrechte getuige van het bijzondere werk van Werner Jacobs en zijn collega-wetsartsen. Telkens opnieuw is het een uitzonderlijk leerrijke ervaring. Als je als politiemans of -vrouw tijdens een gerechtelijk onderzoek in contact komt met het lichaam van een overleden mens, dan komt er een hele reeks vragen op je af. Men zegt wel eens dat 'een lijk spreekt'. Maar eigenlijk is het eerder de wetsdokter die het doet spreken.

In mijn functie als onderzoeker heb ik altijd drie vragen wanneer ik geconfronteerd word met het stoffelijk overschot van een overledene: Ten eerste, wie is het lijk? Met andere woorden, je hebt een identificatie nodig, want je kunt geen zaak oplossen als je niet weet van wie het lichaam is. Ten tweede, waarom is het een lijk? Wat is de doodsoorzaak of het mechanisme van overlijden? En ten slotte, sinds wanneer is het een lijk? Dit noemen wij de postmortale tijd, of anders gezegd het tijdstip van overlijden. En voor de antwoorden op die vragen komen wij steeds weer terecht bij de wetsdokter. Ik hoorde ooit een collega zeggen: 'Tijdens je leven kun je maar beter een bekwame huisarts hebben', en hij liet erop volgen: 'En als je dood bent, kun je maar beter in de handen van een bekwame wetsdokter terecht komen.' En zo is het ook. Dat zal meer dan duidelijk worden als je bladzijde na bladzijde de unieke verhalen in dit boek binnenstapt. Stuk voor stuk zijn het intrigerende verslagen van waargebeurde feiten, moorden, doodslagen, verdwijningen, niet-geïdentificeerde lichamen... waar Werner Jacobs als wetsdokter opgeroepen werd om bij te dragen tot de

wetenschap van de waarheidsvinding. De waarheidsvinding die zo belangrijk is om mensen, familieleden, verwanten en vrienden een antwoord te geven op hun vragen en hen toe te laten hun leven verder te zetten na het verlies van hun dierbare.

Beste lezer, zet je maar schrap en laat je meenemen op een heel bijzondere verkenning, een wonderlijke reis langs de donkerste kanten van de mens, een echte *walk through the valley of the shadow of death*.

Alain Remue Diensthoofd Cel Vermiste Personen
Federale Gerechtelijke Politie

Recht op vergetelheid

De verhalen in dit boek zijn van a tot z waargebeurd, maar de namen van de daders zijn vervangen door X, Y of Z, zoals de wet het stipuleert. Auteurs en uitgever van dit boek hebben daartoe beslist om het recht op vergetelheid te respecteren.

Volgens een arrest van het Hof van Cassatie kan dit recht door elke veroordeelde worden ingeroepen, ook al is die schuldig bevonden aan een zeer ernstig misdrijf. Het recht op vergetelheid geldt in het bijzonder voor mensen die hun straf hebben uitgezeten en zich opnieuw proberen te integreren in de samenleving. Ze hebben recht op een tweede kans en een nieuw leven. Persartikels en boeken over afgehandelde rechtszaken waarin veroordeelden met naam en toenaam worden genoemd, kunnen hun vergetelheid ernstig verstoren en zo hun re-integratie in de maatschappij bemoeilijken en zelfs aanleiding geven tot wraakacties. Daarom oordeelde het Hof van Cassatie dat het niet toegestaan is iemands juridische verleden op te rakelen als zich geen nieuwe strafbare feiten hebben voorgedaan.

Ook de namen van de slachtoffers zijn geanonimiseerd uit respect voor hun nagedachtenis en nabestaanden.

Schoonheid van de dood

De illustraties in dit boek zijn gestileerde scènes van autopsies. Ze zijn van de hand van dr. Babette Van Rafelghem. Deze jonge arts studeerde eerst zes jaar algemene geneeskunde en begon in de zomer van 2018 aan de opleiding gerechtelijke geneeskunde bij prof. dr. Werner Jacobs. De wetsdokter in spe werd van jongs af gefascineerd door de tekenkunst. 'Ik teken al mijn hele leven. Ik maakte heel veel potlood- en pentekeningen en sinds vorig jaar volg ik grafiek en probeer ik oude druktechnieken onder de knie te krijgen, zoals zeefdrukken en etsen. Voor dit boek maakte ik digitale tekeningen. Het zijn allemaal taferelen die geïnspireerd zijn op de onderzoeken in de autopsiezaal of op een plaats delict. Als wetsdokter in opleiding doe ik afstappingen op plaatsen delict en assisteer ik bij autopsies. Het is een intensieve opleiding, maar ze boeit me enorm. Dit werk zit vol variatie. Als je met een autopsie begint, weet je zelden op voorhand wat je zult ontdekken. Deze tak van de geneeskunde spreekt me veel meer aan dan gelijk welke andere functie in een ziekenhuis. Dat is geen kritiek op andere disciplines, het is een persoonlijke keuze.'

'Ik voel me al mijn hele leven aangesproken door de anatomie van het menselijk lichaam. Spieren, botten, organen... ik vind het mooi hoe de mens in elkaar zit. Als forensisch patholoog sta je elke dag erg dicht bij de anatomie. Ik wil de schoonheid ervan vatten in mijn grafisch werk. Soms zijn het donkere tekeningen, maar het is niet mijn bedoeling somber te zijn. Een dood lichaam vind ik niet beangstigend, en dat gevoel wil ik ook overbrengen op de toeschouwer. Mij is het te doen om de esthetiek van het lichaam.'

‘It’s a basic truth
of the human condition
that everybody lies.
The only variable is
about what.’ – Dr. Gregory House

